

Lucie Saicová Římalová

**Osvojování
jazyka dítětem**

Osvojování jazyka dítětem

Lucie Saicová Římalová

Recenzovali:

prof. PhDr. Jan Průcha, DrSc.

doc. PhDr. Iva Nebeská, CSc.

Vydala Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum

Obálka a grafická úprava Jan Šerých

Sazba DTP Nakladatelství Karolinum

Vydání první

Rukopis vznikl s podporou rozvojového programu FF UK pro rok 2014
Inovace bloku předmětů o osvojování češtiny dítětem.

© Univerzita Karlova v Praze, 2016

© Lucie Saicová Římalová, 2016

ISBN 978-80-246-3341-1

ISBN 978-80-246-3350-3 (online : pdf)

Univerzita Karlova v Praze
Nakladatelství Karolinum 2016

www.karolinum.cz
ebooks@karolinum.cz

Obsah

Úvodem	7
I. Základní východiska	9
1. Vymezení oboru: historie, základní pojmy	11
2. Teoretické přístupy k osvojování jazyka dítětem	18
3. Metody výzkumu osvojování jazyka dítětem	24
4. Faktory ovlivňující osvojování jazyka dítětem	30
II. Osvojování komunikačních prostředků různých typů:	
hlavní problémy a teoretické přístupy	35
5. Osvojování neverbálních komunikačních prostředků	37
6. Osvojování zvukové stránky jazyka	40
7. Osvojování morfologie a syntaxe	43
8. Osvojování slovní zásoby	49
9. Osvojování sémantiky	53
10. Osvojování pragmatické stránky jazyka	56
III. Průběh osvojování jazyka dítětem	59
11. Periodizace vývoje, charakteristika jednotlivých období	61
12. Specifické případy	67
13. Narušená komunikační schopnost, jazykové poruchy a tzv. specifické poruchy učení	74
Závěrem	79
Bibliografie	80

Úvodem

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

příručka *Osvojování jazyka dítětem* podává přehled o základních tématech a teoriích zabývajících se osvojováním prvního („mateřského“) jazyka dítětem. Problematiku osvojování jazyka uchopuje především z hlediska jazykovědného a snaží se přihlížet k výzkumům osvojování češtiny jako prvního jazyka. Příručka byla původně koncipována jako učební text pro studující bohemistických oborů na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, věřím však, že může být užitečná pro širší okruh zájemců.

Výklad je rozčleněn do tří oddílů. První oddíl nabízí vedle úvodního vymezení oboru orientaci v základních teoriích osvojování prvního jazyka dítětem, v metodách výzkumů této problematiky a také shrnuje základní faktory, které osvojování jazyka ovlivňují. Druhý oddíl nahlíží na osvojování jazyka z hlediska jednotlivých jazykových rovin, popř. dalších oblastí souvisejících s jazykem a komunikací, a v každé části představuje hlavní teoretické přístupy, které se dané problematiky týkají. Následující, třetí oddíl pak osvojování jazyka pojímá v perspektivě vývojové. Nastihuje hlavní rysy průběhu osvojování jazyka u dětí od období prenatalního po školní věk, zmiňuje některé specifické případy, jako je bilingvismus nebo osvojování znakového jazyka, a věnuje se vybraným případům narušené komunikační schopnosti a tzv. jazykových poruch. Vedle obvyklého seznamu literatury v závěru publikace je ještě na konci každé kapitoly uveden přehled základních odkazů na zdroje, v nichž je o příslušné problematice pojednáno a v nichž je možné v případě zájmu hledat další informace. Výběr doporučené literatury se zaměřuje především na literaturu, která je u nás ke studiu dostupná. Protože osvojování

jazyka je provázáno mimo jiné s vývojem psychickým, užitečnou oporou při studiu mohou být též vybrané příručky vývojové psychologie (viz kapitola 1).

Lucie Saicová Římalová

I. Základní východiska